Cümlenin Ögeleri: Yüklem, Özne, Nesne

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Yüklem:** Cümlede iş, oluş, hareket ya da yargı bildiren temel ögedir. Çekimli bir fiil ya da ek-fiil almış bir isim olabilir: Kuşlar **uçtu**. Hava **güzeldi**.
- **Özne:** Yüklemdeki işi yapan ya da yargıyı üzerinde taşıyan ögedir. Yükleme "**kim?**" ya da "**ne?**" sorusu sorularak bulunur. Tek sözcük ya da söz öbeği olabilir: Bahçedeki yaşlı ağaç devrildi.
- **Gizli özne:** Özne cümlede sözcük olarak yoksa yüklemdeki kişi ekinden anlaşılır: Yarın yola çıkacağız. (biz)
- **Nesne:** Yüklemin bildirdiği işten etkilenen ögedir. **Belirtili nesne** "-ı, -i, -u, -ü" ekini alır ve "**neyi? kimi?**" sorusuna cevap verir: Kitabı okudum. **Belirtisiz nesne** ek almaz, "**ne?**" sorusuna cevap verir: Kitap okudum.
- **Sıra:** Önce yüklem bulunur, sonra ögeler yükleme soru sorularak belirlenir. Belirtisiz nesneyi özneyle karıştırmamak için önce özne bulunmalıdır.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Boşlukları doldurunuz.
a) Cümlede iş, oluş ya da yargı bildiren temel ögeye ..... denir.
b) Yüklemdeki işi yapan ya da yargıyı üzerinde taşıyan ögeye ..... denir.

2 Cümlelerin yüklemlerini yazınız.
a) Kardeşim akşamları resim yapar.
b) Bu oda aydınlık.
c) Dün pazardan taze meyve aldık.

3 Cümlelerin öznelerini yazınız.
a) Kuşlar sabah erkenden ötmeye başladı.
b) Yaşlı balıkçı ağlarını sabırla onardı.
c) Okulumuzun bahçesindeki çınar ağacı yüz yaşında.

4 Cümlelerdeki nesneleri bulunuz ve türlerini (belirtili / belirtisiz) yazınız.
a) Annem pencereleri sildi.
b) Babam bize kitap aldı.

5 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **belirtili nesne** vardır?

A) Kardeşim yeni bir oyuncak istedi.
B) Kardeşim oyuncağını kırdı.
C) Kardeşim bahçede oynuyor.
D) Kardeşim bugün çok yoruldu.

6 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne **gizlidir**?

A) Annem yarın sabah yola çıkacak.
B) Otobüs yarın sabah hareket edecek.
C) Bütün aile yarın yola çıkıyor.
D) Yarın sabah erkenden yola çıkacağız.

7 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.
( ) Belirtili nesne "neyi?" ya da "kimi?" sorusuna cevap verir.
( ) Her cümlede nesne bulunmak zorundadır.
( ) Özne, söz öbeği hâlinde olabilir.
( ) Ögeleri bulmak için önce yüklem belirlenir.

8 Ögeleri bulmak için yükleme hangi soruları sorarız?
a) Özne: ..... b) Belirtili nesne: ..... c) Belirtisiz nesne: .....

9 Tabloyu cümlelerin ögelerine göre doldurunuz. (Öge yoksa "yok" yazınız.)

Cümle	Özne	Nesne	Yüklem
1. Çocuklar kardan adam yaptı.			
2. Ayşe mektubu okudu.			
3. Güneş doğdu.			

10 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **nesne yoktur**?

A) Misafirler akşamüstü geldi.
B) Misafirler çiçek getirdi.
C) Misafirleri kapıda karşıladık.
D) Annem misafirler için börek yaptı.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne bir **söz öbeğidir**?

A) Ağaç bu yıl çok meyve verdi.
B) Elif bahçede kitap okudu.
C) Bahçemizdeki yaşlı elma ağacı bu yıl çok meyve verdi.
D) Bu yıl kar erken yağdı.

12 Cümlelerdeki nesneleri tabloya yazınız.
1. Fırıncı sıcak ekmekleri raflara dizdi. 2. Dedem her akşam gazete okur. 3. Öğretmen soruları tahtaya yazdı.
4. Kardeşim çiçek topladı. 5. Tamirci arabayı onardı. 6. Annem çay demledi.

Belirtili nesne	Belirtisiz nesne

13 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde koyu yazılan sözcük **öznedir**?

A) Rüzgârlı havada **uçurtma** uçurduk.
B) **Denizi** seyretmeyi çok severim.
C) Babam bize **masal** anlattı.
D) **Rüzgâr** ağaçların dallarını salladı.

14 "Çocuk süt içti." cümlesinde bir öğrenci "süt" sözcüğünü özne olarak göstermiştir. Öğrencinin hatasını açıklayınız.

15 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem **birden fazla sözcükten** oluşmuştur?

A) Öğretmenimiz bu küçük hatamıza göz yumdu.
B) Öğretmenimiz bu küçük hatamızı hemen gördü.
C) Öğretmenimiz sınıfa gülümseyerek girdi.
D) Öğretmenimiz bize yeni bir kitap önerdi.

16 Öğretmenin tahtaya yazdığı cümle: "Sınıfın en küçük öğrencisi, bütün arkadaşlarını doğum gününe çağırdı."
Melis: Özne "Sınıfın en küçük öğrencisi"dir. Arda: Nesne "bütün arkadaşlarını"dır. Zeynep: Nesne belirtisizdir.
Hangi öğrencinin tespiti yanlıştır? Açıklayınız.

17 İstenen öge dizilişlerine uygun birer cümle yazınız.
a) Özne + belirtili nesne + yüklem
b) Özne + belirtisiz nesne + yüklem

18 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde nesne bir **söz öbeğidir**?

A) Annem sebzeleri yıkadı.
B) Annem akşam çorba pişirdi.
C) Annem, pazardan aldığı taze sebzeleri yıkadı.
D) Annem bugün çok yoruldu.

19 "Sabah erkenden kalktım. Önce yatağımı topladım. Sonra kahvaltı hazırladım. Kardeşim de çayı demledi."
Bu metinde kaç nesne vardır? Nesneleri türleriyle birlikte yazınız.

20 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **belirtisiz nesne** vardır?

A) Tatilde çektiğimiz fotoğrafları bastırdık.
B) Tatilde çok fotoğraf çektik.
C) Fotoğraflar çok güzel çıktı.
D) Tatilde deniz kenarında dinlendik.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 (I) Kasabamızın sessiz sokaklarındaki yaşlı saatçiyi herkes tanırdı. (II) Her sabah dükkânının kepenklerini özenle açardı. (III) Vitrindeki eski saatleri tek tek kurardı. (IV) Gelip geçenler ona sevgiyle gülümserdi.
Bu metindeki numaralanmış cümlelerin hangisinde **nesne yoktur**?

A) I B) II C) III D) IV

22 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ögeler **özne – nesne – yüklem** sırasıyla dizilmiştir?

A) Ödevini kardeşim bitirdi.
B) Bitirdi kardeşim ödevini.
C) Kardeşim ödevini bitirdi.
D) Ödevini bitirdi kardeşim.

23 Cümlelerin öznesini, nesnesini ve yüklemini bulunuz.
a) Mahallemizdeki fırıncı her sabah sıcak simitler çıkarır.
b) Kütüphaneden ödünç aldığım romanı iki günde okudum.

24 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne **yüklemden sonra** gelmiştir?

A) Aylardır beklenen bahar sonunda geldi.
B) Sonunda geldi, aylardır beklenen bahar.
C) Bahar sonunda bütün güzelliğiyle geldi.
D) Sonunda bahar geldi.

25 Aşağıdaki cümlelerin hangisinin gizli öznesi **diğerlerinden farklıdır**?

A) Yarın erkenden kalkacağız.
B) Bu kitabı hep birlikte okuduk.
C) Sonunda hedefimize ulaştık.
D) Sınavda çok başarılı oldunuz.

26 Bir etkinlikte **belirtili nesne 2**, **belirtisiz nesne 1** puan değerindedir.
1. Dedem bahçeye fidan dikti.
2. Dedem, diktiği fidanları suladı.
3. Annem yeni bir kazak ördü.
4. Kardeşim kazağı çok beğendi.
5. Hepimiz akşam erkenden uyuduk.

Bütün nesneleri doğru bulup türünü doğru belirleyen öğrenci kaç puan alır?

27 "Kütüphaneden kitap aldım." cümlesindeki belirtisiz nesneyi belirtili nesneye dönüştürünüz. Bu değişikliğin cümlenin anlamına etkisini açıklayınız.

28 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde koyu yazılan söz öbeği **nesne** görevindedir?

A) **Denizin maviliğini** uzun uzun seyrettik.
B) **Denizin mavi suları** kıyıya vuruyordu.
C) **Deniz kenarında** uzun bir yürüyüş yaptık.
D) **Denize girmek** en sevdiğim şeydir.

29 Öğretmen, **öznesi söz öbeği olan ve belirtili nesne içeren** bir cümle yazılmasını istemiştir. Hangi öğrencinin cümlesi yönergeye uygundur?

A) Ali bütün soruları kısa sürede çözdü.
B) Sınıfımızın en çalışkan öğrencisi bütün soruları çözdü.
C) Sınıfımızın en çalışkan öğrencisi çok soru çözdü.
D) Sınıfımızın en çalışkan öğrencisi erkenden geldi.

30 "Sabahın ilk ışıklarıyla uyanan balıkçılar, ağlarını denize bıraktı."
Bu cümlenin yüklemini, öznesini ve nesnesini bulunuz. Nesnenin türünü belirtiniz.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**